Октябрĕн 8-мĕшĕнче – ЧР Патшалăх Канашĕн депутачĕсен суйлавĕ

Списока ЧР Президенчĕ ертсе пырĕ

Июлĕн 21-мĕшĕнче Шупашкарта «Пĕрлĕхлĕ Раççей» политика партийĕн Чăваш регион уйрăмĕн XI конференцийĕ пулса иртнĕ. Унта республика Патшалăх Канашне депутата суйлама кандидатсем тăратнă.

Делегатсем тăваттăмĕш созыври Чăваш Республикин Патшалăх Канашне депутатсем суйлама кандидатсен списокне пĕрлехи суйлав округĕнче сĕннине ырланă. Парти спискĕн пĕрлехи республика спискне Чăваш Республикин Президенчĕ Николай Федоров ертсе пырать. Ушкăн пуçĕнче çавăн пекех Чăваш Республикин Патшалăх Канашĕн председателĕ Михаил Михайловский тата олимп чемпионки, республика Патшалăх Канашĕн депутачĕ, «Пĕрлĕхлĕ Раççей» депутат ушкăнĕн членĕ Елена Николаева.

Чăваш Республикин Президент Администрацийĕн ертӳçи Энвер Аблякимов республика пуçлăхĕ конференцие хутшăнакансене саламланине вуласа панă. Унта çапла каланă:

«Сирĕн форум çак тапхăрти палăрмалă событи пулса тăрать. Делегатсем пĕтĕм республикăран ответлă ĕç пурнăçлама – Чăваш Республикин Патшалăх Канашне депутата суйлама кандидатсем тăратма пуçтарăннă. Октябрĕн 8-мĕшĕнче иртекен суйлавра кăçал пĕрремĕш хут депутатсене парти спискĕсемпе те суйламалла пулать. Пирĕн парламент йышĕ мĕнле пулнинчен вара сывă вăйсен пĕрлĕхĕ тата республика патшалăх влаçĕ органĕсен ĕçĕ-хĕлĕ, апла пулсан çынсен пурнăç пахалăхĕ шăйĕ те килессĕ.

«Пĕрлĕхлĕ Раççей» хăй çине ответлăха илме тата конкретлă ĕçпе хăйĕн авторитетне çирĕплетме пултаракан политика вăйĕ пулнине кăтартса пачĕ ĕнтĕ.

Хисеплĕ юлташсем! Раççейĕн федераллă патшалăхлăхне малашне те аталантарса тата çирĕплетсе пыма кирлине, çавăн пек пĕрлех республикăн экономикипе социаллă пурнăçне аталантарса пырассипе умра тăракан задачăсен пысăк пĕлтерĕшне шута илсе эпĕ сирĕн сĕнӳпе килĕшрĕм, пĕрлехи суйлав округĕнче «Пĕрлĕхлĕ Раççей» парти сĕнекен кандидатсен списокне ертсе пыма пултăм.

Эпир сирĕнпе тăван республикăшăн тата пĕрлĕхлĕ, вăйлă Раççейшĕн малашне татах та тухăçлăрах ĕçлесе пырасса шанса тăратăп!».

Унччен юн кун вара Раççей Аграри партийĕн регион уйрăмĕн черетсĕр VIII конференцийĕ иртнĕ. Чăваш Республикин Президенчĕ Н.В. Федоров «Пĕрлĕхлĕ Раççей» парти кандидачĕсен списокне ертсе пыма килĕшнине, Чăваш Республикин Президенчĕ Н.В. Федоров республика агропромышленность комплексне аталантарма туса ирттерекен ĕçе ырлакан мĕн пур политика вăйĕсене пĕтĕçтерме кирлине шута илсе, конференци делегачĕсем çакăн пек йышăну тунă:

1. IV созыври Чăваш Республикин Патшалăх Канашĕн депутачĕсен çитес суйлавĕнче суйлама кандидатсем тăратмалла мар.

2. Раççей Аграри партийĕн Чăваш регион уйрăмĕ IV созыври Чăваш Республикин Патшалăх Канашне депутата суйлама тăратакан кандидатсен спискне ертсе пыма килĕшнĕ Чăваш Республикин Президенчĕ майлă пулни пирки тунă заявление йышăнас.

Июлĕн 20-мĕшĕнче Пĕтĕм Раççейри «Пĕрлĕхлĕ Раççей» политика партийĕн Чăваш регион уйрăмĕн черетсĕр XI конференцийне хутшăннисем заявлени йышăннă. Унта çапла каланă:

«Чăваш Республикин Президенте Н.В. Федорова «Пĕрлĕхлĕ Раççей» парти кандидачĕсен списокне ертсе пыма сĕннине ырласа Раççей Аграри партийĕн Чăваш Республикинчи уйрăмĕ Чăваш Республикин Патшалăх Канашне депутата суйлама кандидатсен тăратас марри пирки тунă заявление ăнланса та хисеплесе йышăнатпăр.

Çак утăм вăл Чăваш Республикин хальхи Президенчĕ тавра пирĕн республикăри мĕн пур сывă вăйсем пĕтĕçнине кăтартса парать.

Пирĕн пĕр тĕллев – республика экономикине тĕреклетесси тата çынсен пурнăç условийĕсене лайăхлатасси, çав шутра ялта пурăнакан тата ĕçлекен çынсенне те.

Раççей Аграри партийĕн Чăваш Республикинчи уйрăмне республикăна аталантарас тата вăйлă, пĕрлĕхлĕ Раççей туса хурас ĕçре пире пулăшакан тесе шутлатпăр».

«Пĕрлĕхлĕ Раççей» парти конференцийĕнче Чăваш Республикин Патшалăх Канашне пĕр мандатлă округсем тăрăх депутата суйлама кандидатсем тăратнă тата «Пĕрлĕхлĕ Раççей» партин Чăваш регион уйрăмĕн суйлав умĕнхи программине йышăннă. Çавăн пекех конференци делегачĕсем Вăрнар район пуçлăхне тата 19-мĕш суйлав округĕнче хушма суйлавра депутатсен Çĕмĕрле хула Пухăвĕн депутатне суйлама кандидатсем тăратнă.

В. ЛЕОНТЬЕВ.

Ăс-хакăлпа чун аталанăвĕн çулталăкĕнче

Культура ĕçĕ-хĕлĕнчен пуçланать пĕтĕмпех

Районти культура ĕçченĕсем пурнăç уттипе тан пыма тăрăшни сисĕнет. Çакă моделлĕ библиотекăсен хисепĕ ӳсни, вĕсен фончĕ самай пуянланни, Интернет, электронлă почта, справкăпа право системисем тивĕçлĕ шайра ĕçленинчен курăнать. Тепĕр пысăк çитĕнӳ вăл – инноваци проекчĕ Президент грантне тивĕçни. Çак тата ытти ыйтусем пирки каласа пама ыйтрăм эпĕ район администрацийĕн социаллă аталану пайĕн ертӳçине А.Е. АНДРЕЕВАНА.

– Алевтина Евстафьевна, кулленхи пурнăçра культура сфери мĕнле вырăн йышăнать?

– ЧР Президенчĕ 2006 çула "Ăс-хакăлпа чун аталанăвĕн çулталăкĕ" тесе палăртрĕ. Ку енĕпе культура ĕçченĕсем те аякра тăрса юлма тивĕç мар. Мĕншĕн тесен наци культурине чи малтанах пирĕн халăхăн йăли-йĕрки, чăваш чĕлхи урлă аталантарса пымалла. Наци культурине упраса кăна мар, епле майпа аталантарса çĕнĕ вăй кĕртме пулать-ха? Эпĕ шутлатăп, хуравĕ кунта пĕрре çеç. Атте-аннен пурнăç йĕркине пăсмасан, вĕсен ырă вĕрентĕвĕсене, йăли-йĕркисене, чăвашлăха çухатмасан, ăсхакăл аталанăвĕ те çӳлерех çĕкленĕ. Пирĕн, культура сферинче ĕçлекенсен, тăван халăхăн наци традицийĕсене пăсма памалла мар, сыхласа хăвармалла.

Паянхи кун, ăс-хакăлпа культурăна аталантарасси малти вырăнта пулмалла. Мĕн пур çĕнĕлĕхсене алла илсе ялсенчи çынсен пурнăçне илемлĕрех те пуянрах тума тăрăшмалла. Çак тĕлĕшпе эпир паян хамăр ума пысăк та яваплă задачăсем лартатпăр: патшалăхăн пĕрлехи наци политикине тытса пырса йăли-йĕркисене упраса хăварасси тата малалла аталантарасси, çĕнĕлĕхсене çул парса культура сферине çирĕплетесси. Иртнисĕр малашлăх çук тенине тĕпе хурса эпир "Йăла-йĕркесем тата пултарулăх урлă ăс-хакăлпа чун аталанăвĕ патне" ятпа канашлу йĕркелесе иртертĕмĕр. Çав канашлури йышăнусене пурнăçа кĕртес тесе культура ĕçченĕсем халĕ ĕçлесе пыраççĕ.

– Республикăра йĕркеленĕ конкурсра Муркаш район инноваци проекчĕ Н.В. Федоров Президентăн грантне тивĕçнĕ. Çакăн çинчен тĕплĕнрех каласа парăр-ха, тархасшăн?

– Çапла, республикăра йĕркеленĕ уçă конкурсра культурăпа искусство сферинчи "Эрешсен çутинчи тăван кĕвĕсем" (тури чăвашсен сурпанĕсен куçса çӳрекен куравĕ "Екрем" халăх фольклор ансамблĕпе пĕрле) инноваци проекчĕ Чăваш Республикин Президенчĕн грантне тивĕç пулчĕ. Каласа хăварас килет, çак çитĕнӳве тăватă район çеç тума пултарчĕ. Вĕсенчен пĕри – Муркашсем. Çакă вăл паллах, ĕçлемесĕр, тăрăшмасăр пулмарĕ.

Эпир хамăр проекта куçса çӳрекен сурпан куравне тĕпе хурса хатĕрлерĕмĕр.

Паянхи куна районти историпе краеведени музейĕнче сурпансен пуян коллекцине хатĕрленĕ. Вĕсене тĕрлесе илемлетесси – хăйне май истори. Сурпан чăваш хĕрарăмĕн пурнăçĕнче питĕ пысăк вырăн йышăнать, ăна хăйĕн пурнăçĕпе çыхăнтарнă. Ăна вăрăм кунçулпа танлаштарнă. Сурпанра хĕрарăм пурнăçа ăнланни, унăн тавракурăмĕ пысăкки курăннă, унта юнашар çынсене юратни, çут çанталăкпа калаçни, хăйсен йăхне сыхласа хăварас пысăк шухăш курăнна. Сурпан вăл – авалхи çыру, çавăнпа та паянхи кун та ăна тĕпчес ĕç малалла пырать. Эпир тури чăвашсен сурпан пуянлăхне, тавракурăмне кăтартасшăн. Паянхи кун ăна ăсталакансен йышĕ аслăрах хисем хушшинче сахалтарах. Ку тĕлĕшпе те Шомикри библиотека ертӳçи Мария Филипповна ырă тĕслĕх вырăнне хурас килет. Вăл чăн чăваш тĕррине аталантарса пырать.

Музей ĕçченĕсем ялсенче илемлĕ тĕрĕллĕ сурпансене нумай тупнă, анчах та хуçисем вĕсене алăран вĕçертесшĕн мар. Çавăнпа та фотовыставкăсем, фотоальбомсем тусан питĕ вырăнлă пулмалла. Укерсе илнĕ сурпансене фоторамăсене вырнаçтармалла. Сурпансене йăла-йĕркесенче кăтартассипе куçса çӳрекен курава республикăри районсене, çавăн пекех Пушкăрт, Мари Эл республикисене илсе çитерме ĕмĕтленетпĕр. Сурпансен йăли-йĕркисене кăтартассипе Ярапайкассинчи Культура çурчĕ çумĕнчи "Екрем" халăх фольклор ансамблĕ ĕçлĕ. Унăн ертӳçи – Чăваш Республикин культура тава тивĕçлĕ ĕçченĕ Виталий Анатольевич Романов. Çак ушкăн чăннипех хăйĕн пултарулăхне нумай туптарĕ. Вырăнти халăхăн йăлийĕркине упраса хăварассишĕн тата аталантарассишĕн нумай тăрăшать.

Куçса çӳрекен куравпа чи малтан районти халăха паллаштармалла. Ăна районти историпе краеведени музейĕнче курма пулĕ. Çак куçса çӳрекен курав кашни ял тăрăхне çитĕ.

– Инноваци проектне камсем хатĕрленĕ-ха?

– Проектăн координаторĕ эпĕ пулатăп. Ертӳçи – Елена Валерьевна Романова, районти историпе краеведени музейĕн директорĕ. Менеджерĕ – Лилия Анатольевна Димитриева, социаллă аталану информаципе методика центрĕн ертӳçи.

Мĕн çĕнсе илнипе лăпланса лармалла мар, тĕрлĕрен конкурссене хутшăнма хатĕрленмелле. Çамрăк ăрăва чăваш халăхĕн пуян ăс-тăнне, пуян чунлăхне малалла аталантарма вĕрентмелле. Пирĕн, культура ĕçченĕсен, малаллах талпăнмалла. Халăхăн культура шайне аталантарса, кашнин чун пуянлăхне ӳстерсе пымалла. Çемьери, йăхри йăла-йĕркесене тимлĕх уйăрмалла. Вара халăхăн культура шайĕ те, малашлăх та аталанĕ.

– Ăнăçу пултăр Сире малашне те.

Р. АЛЕКСАНДРОВА.

Кăмăлĕсем ырă пулнăран

Лайăх пускил тăванран хаклă

Кусран пăхса тав сăмахĕсене калама ывăртарах. Çын вăтанать, сăмахсем çухалаççĕ. Çавăнпа та хамăн пускилсем пирки ырă сăмахсен хаçат урлă калас килет.

Эпир хамăр çемьепе çулталăк каялла Юнкă ялне пурăнма килтĕмĕр. Манăн пускилсем Нина Ивановна, Нина Никитична тата Михаил пичче пире çывăх çынсем пек йышăнчĕç. Сĕчĕ-турăхĕ, пахча çимĕçĕ пирĕн килтен татăлма пĕлмерĕ. Тепĕр чухне укçи-тенки çитмесен те вĕсемех пире кивçен параççĕ. Вĕсемпех чуна уçса калаçма та май пур.

Вĕсем ĕнтĕ пурте çитмĕлтен иртнĕ. Кĕрсе пăхасчĕ сирĕн вĕсен пахчисене. Унта таптаса, тирпейлĕ, пĕр çум курăкне йăрансем çинче кăна мар, çĕр улми пуссинче те кураймăн. Вылăх-чĕрлĕхне усрама та вăйхал çитереççĕ.

Манăн вĕсене ырă кăмăлĕсемшĕн пуç таяс килет, нумай-нумай çул пурăнма ырлăх-сывлăх сунатăп.

Пирĕн çемье те кирлĕ вăхăтра сире пулăшма яланах хатĕр, хаклă пускилсем.

Л. ГРОМОВА.

Обществăлла организацисенче

Хĕрарăм – çемье тыткăчи

Ваттисем ĕлĕкех хĕрарăм çуртăн висĕ кĕтесне тытса тăрать, тенĕ. Кил ăшшине упрама, çемье тыткăчи пулма та хĕрарăма Турриех пилленĕ-и, тен. Ырри те, усалли те вара çемьерен, ашшĕ-амăшĕнчен пуçланать. Ачасем ăс-хакăл, кăмăл-сипет тĕлĕшĕнчен воспитани илсе ӳсчĕр тесе ытларах чухне амăшĕ ырă тĕслĕх вырăнĕнче.

Июлĕн 20-мĕшĕнче Ярославка ял тăрăхĕнче хĕрарăмсен районти канашĕн отчетпа суйлав конференцийĕ пулса иртрĕ. Конференци ĕçне хутшăнма 54 делегат, чĕннĕ хăнасем килсе çитрĕç. Малтанах пухăннисем Нискассинчи пĕтĕмĕшле практика врач офисĕнче пулчĕç, В.М. Басяев кунти ĕç-хĕлпе тĕплĕн паллаштарчĕ. Çакăн пек офиссем уçни епле пысăк пĕлтерĕшлĕ пулнине палăртрĕ. Ку вăл халăх сывлăхне сыхлас ĕç шайне ӳстерме ытларах майсем туса пани çинче чарăнса тăчĕ. Çынсен сывлăхне сыхлама, чирлисене чир-чĕртен сиплеме кунта майсем çителĕклине палăртрĕ.

Конференцин малалли ĕçĕ Нискасси шкулĕнче тăсăлчĕ. Хĕрарăмсен районти канашĕн ертӳçи Н.П. Петрова туса ирттернĕ ĕçсемпе паллаштарчĕ.

Хĕрарăмсем яваплăха туйса ĕçлеççĕ, ахальтен мар ĕнтĕ общество пурнăçĕнче те çав тери пысăк пĕлтерĕшлĕ. Обществăлла производствăра та хĕрарăмсем ответлăха туйса вăй хураççĕ. Вĕсемех пысăк должноçсене ытларах тимлеме пуçларĕç. Депутатсен район Пухăвĕн депутачĕсемпе ял тăрăхĕсен пуçлăхĕсем хушшинче те хĕрарăмсен тăрăшулăхне сисетпĕр.

Хальхи вăхăтра пирĕн районта нумай ачаллă çемьесем 517, вĕсенче 170 ача çитĕнет. Ĕçкĕпе иртĕхни, çемьери харкашу ытларах куç умне тухма пуçларĕ. Паянхи куна ăнăçсăр çемьесем 127, вĕсенче 271 ача ӳсет. Кун пек çемьесене хĕрарăмсен канашĕ ял тăрăхĕсемпе тачă çыхăнса ĕçлени витĕмлĕ пулни сисĕнет. Хĕрарăмсен канашĕн тивĕçĕсем нумай. Пур çĕрте те тенĕ пекех активлă ĕçлеççĕ. Вĕсене паянхи лăпкă мар саманара нумай ыйтусем канăçсăрлантараççĕ. Çакă Нина Пантелеевна докладĕнче те лайăх курăнчĕ. Вăл çавăн пекех канашсен умĕнче тăракан задачăсене те уççăн палăртрĕ, вĕсене пурнăçласси çинче те чарăнчĕ.

Район администрацийĕн пуçлăхĕ Ю.А. Иванов районти экономикăпа социаллă пурнăç аталанăвĕн пĕрремĕш çур çул итогĕсемпе паллаштарчĕ, иртнĕ çулхинчен ӳсĕмлĕрех пулни курăнчĕ. Ку çитĕнӳсенче хĕрарăмсен тӳпи те пысăккине палăртрĕ. Паянхи кăткăс лару-тăрура хĕрарăмсем тӳсĕмлĕ, пултарулă, çирĕп кăмăллă пулнипе палăрса тăраççĕ. Хĕрарăмсем чăннипех пурнăç тĕрекĕ, кил ăшши", - терĕ Юрий Александрович.

Конференци активлă иртрĕ. Хумхантаракан ыйтусем пирки хăйсен шухăшĕсене калакансем те сахал мар пулчĕç. Ял тăрăхĕсенчи хĕрарăмсен канашĕсен ĕçĕсемпе паллашма та интереслĕ пулчĕ. Хĕрарăмсен районти канашĕн ертӳçи пулма район администрацийĕн социаллă аталану пайĕн ертӳçине Алевтина Евстафьевна Андреевана суйларĕç. Вăл пухăннисене малалла татах та тăрăшарах ĕçлеме чĕнсе каларĕ.

– Пирĕн çитĕнекен ăрăва тĕрĕс çулпа илсе пымалла. Вĕсене пурнăçри хăйсен пĕлтерĕшне тĕрĕс ăнлантармалла. Малашлăх çулйĕрне кăтартса пымалла. Çакă хĕрарăмсен канашĕн ĕçĕнче тĕп вырăнта пулмалла. Хĕрӳ ĕç тапхăрĕ пырать пулин те, обществăлла ĕçе хутшăнма та май тупрĕç хастар хĕрарăмсем. Апла вĕсем малалла та хастар пулĕç.

Р. ИЛЛАРИОНОВА.

Сăн ӳкерчĕксенче: конференцие хутшăнакансем; Нискассинчи пĕтĕмĕшле практика врачĕн офисĕнче.

Автор сăн ӳкерчĕкĕсем.